

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “สภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่เหมาะสมใช้ในการจัดการปัญหา จังหวัดปทุมธานี” มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย
2. วางแผนการรวบรวมข้อมูล
3. ระเบียบวิธีวิจัย
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “สภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่เหมาะสมใช้ในการจัดการปัญหา จังหวัดปทุมธานี” นี้ ผู้วิจัยแบ่งระเบียบการวิจัยออกเป็นส่วนๆ ดังนี้คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบเครื่องมือ
3. นิยามเชิงปฏิบัติการและการวัด
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สมมติฐานในการวิจัย

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรตัวอย่างในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรตัวอย่างจากประชาชนที่มีกรณีปัญหาความขัดแย้งในชุมชนในจังหวัดปทุมธานี โดยทำการคัดเลือกประชากรและสุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 906,264 คน ในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multistage Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามเขตการปกครอง 3 ชั้น คือ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ซึ่งในจังหวัดปทุมธานี มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 7 อำเภอ 60 ตำบล

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม(Cluster sampling) โดยใช้วิธีแบ่งกลุ่มตามขนาดประชากรดังนี้

การเลือกอำเภอในจังหวัดปทุมธานี สามารถแบ่งกลุ่มอำเภอออกเป็น อำเภอขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กตามขนาดประชากร ได้ดังนี้ อำเภอขนาดใหญ่ (ประชากรเกินกว่า สองแสนคน ขึ้นไป ซึ่งมี สองอำเภอ คือ อำเภอลำลูกกา (ประชากร 209,673 คน และอำเภอคลองหลวง (ประชากร 202,794 คน) อำเภอขนาดกลาง (ประชากรเกินหนึ่งแสนแต่ไม่ถึงสองแสนคน คือ อำเภอเมือง (ประชากร 164,502 คน) และอำเภอธัญบุรี (ประชากร 178,069 คน) อำเภอขนาดเล็ก(ประชากรไม่ถึงแสนคน) คือ อำเภอหนองเสือ (ประชากร 48,521 คน) อำเภอลาดหลุมแก้ว (ประชากร 51,796 คน) และอำเภอสามโคก (ประชากร 50,909 คน) โดยเลือกขนาดละ 1 อำเภอ ในรัศมีใกล้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี(เพราะงบประมาณจำกัด) อันได้แก่ อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี และอำเภอหนองเสือ

การเลือกตำบล เมื่อได้อำเภอตัวอย่างแล้ว ใช้อำเภอเป็นกลุ่ม (cluster) เพื่อกำหนดการเลือกตำบลมาเป็นตัวอย่างตามสัดส่วนขนาดอำเภอใหญ่-กลาง-เล็ก เป็น 4-3-2 ตำบลตามลำดับ โดยอำเภอขนาดใหญ่อำเภอคลองหลวงมีทั้งสิ้น 7 ตำบล คัดเลือกมา 4 ตำบล อันได้แก่ตำบล คลองสอง คลองสาม คลองหก และคลองเจ็ด อำเภอขนาดกลาง อำเภอธัญบุรี มีทั้งสิ้น 6 ตำบล คัดเลือกมา 3 ตำบล อันได้แก่ ตำบลรังสิต ตำบลบึงขัง ตำบลลำผักกูด และอำเภอขนาดเล็ก อำเภอหนองเสือ มีทั้งสิ้น 6 อำเภอ คัดเลือกมา 2 ตำบล อันได้แก่ ตำบลบึงบา และตำบลบึงบอน

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณา

รอบที่ 1. จากการประชากรตัวอย่างที่มีหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการเข้าไปสัมภาษณ์และสอบถามเบื้องต้นจนได้ตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง ตามสัดส่วนของประชากรในอำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี และอำเภอหนองเสือ คือ 94 , 83 และ 23 ตามลำดับ ดังตัวอย่าง

สูตรการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบสัดส่วน โดยใช้สูตร จำนวนตัวอย่างของแต่ละอำเภอ

$$= \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{ประชากรแต่ละอำเภอ}}{\text{ประชากรของอำเภอตัวอย่างทั้งหมด}}$$

ดังนั้นจำนวนตัวอย่างในอำเภอชัยบุรี

$$= \frac{200 \times 178,069}{429,384} = 82.94 = 83 \text{ คน}$$

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร ทั้ง 3 อำเภอ ดังนี้

อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คลองหลวง	202,794	94
ชัยบุรี	178,069	83
หนองเสือ	48,521	23
รวม	429,384	200

รอบที่ 2. จากประชากรตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรอบที่ 1. จำนวน 30 ตัวอย่าง อันได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในอบต. และ อำเภอ ผู้ใกล้ชิดประจำศาล เป็นต้น

รวมจำนวนตัวอย่าง 230 คน

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีกรณีปัญหาความขัดแย้งในอำเภอชัยบุรี อำเภอคลองหลวง และอำเภอหนองเสือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งสิ้น 2 แบบ ดังนี้

1. แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการปัญหา จังหวัดปทุมธานี โดยแบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา สถานที่ทำงานหรืออาชีพ และที่อยู่ใน/นอกเขตเทศบาล จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งมีคำถามเกี่ยวข้องกับมุมมองในเรื่องความขัดแย้ง ความสัมพันธ์ในชุมชน ประเภทและลักษณะปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน สาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง แนวทางจัดการปัญหาความขัดแย้ง จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เช่น ถ้ามถึงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ระยะเวลา สถานที่ สาเหตุ ผลกระทบ ความเสียหาย การแก้ไข/ดำเนินการ ความพึงพอใจในวิธีการ ผลสรุปความสัมพันธ์

2. แบบสัมภาษณ์ผู้ไกล่เกลี่ย/จัดการปัญหาความขัดแย้ง ประกอบด้วยข้อมูล 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด สถานที่ทำงานและตำแหน่ง ที่อยู่

ตอนที่ 2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เช่น ประสบการณ์ในการจัดการความขัดแย้ง รูปแบบการเจรจา ขั้นตอน เทคนิคเจรจา ผลสำเร็จ คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยที่ดี เป็นต้น

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

รอบที่ 1. โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ 200 ตัวอย่าง

รอบที่ 2. โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 30 ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

รอบที่ 3. โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีหน้าที่/เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งในชุมชน จำนวน 30 คน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและรูปแบบที่เหมาะสมใช้ในการจัดการปัญหา เพื่อกำหนดรวบรวมเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์

2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาตัดแปลงและปรับปรุงสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

3. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ย หรือเป็นผู้สอนทางรายวิชาทางรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 3 ท่าน คือ

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาณิการ์ จันทร์บรรเจิด

ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำ ศาลจังหวัดธัญบุรี อาจารย์สาขามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งฤดี อภิวัฒน์สร

สาขามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.3 อาจารย์เอื้ออารี เศรษฐวานิช

อาจารย์สาขาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง และทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย โดยใช้วิธีการหรือสถิติ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1-2 (ศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน จังหวัดปทุมธานีศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆในชุมชน จังหวัดปทุมธานี) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการหรือสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล และตอนที่ 2. เกี่ยวกับสภาพปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นสาเหตุและแนวทางการจัดการ ใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรเดียว ในการพรรณนาข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ตอนที่ 3. เกี่ยวกับสัมภาษณ์ปัญหาความขัดแย้งและแนวทางการจัดการความขัดแย้ง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบเพื่อวิเคราะห์หาบทสรุปร่วมกันและแตกต่างกันจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 (ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการความขัดแย้งในท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อหารูปแบบการจัดการความขัดแย้งที่ทำให้คู่กรณีมีความรู้สึกระงับ-ชนะทั้งคู่ และสามารถฟื้นคืนความสัมพันธ์กันได้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยมีขั้นตอนตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบที่มีลักษณะในเชิงบวก ได้แก่ ข้อคำถาม 6,7,8,9,10,11,12, 13,15, 16 และ 23 ซึ่งมีค่าระดับคะแนน ตั้งแต่ 0 – 3 ในคำตอบ จะมีการให้ค่าคะแนน ดังนี้

ใช่/จริง/มาก/ดีมาก/แก้ไขได้ทุกเรื่อง/แบบญาติ/ดีขึ้นมาก ให้ค่าคะแนน = 3

ใช่บางเรื่อง/อาจเป็นไปได้ในบางกรณี /ปานกลาง /ระดับดี/แก้ไขได้บางเรื่อง/แบบเพื่อน/ดีขึ้น

ปานกลาง

ให้ค่าคะแนน = 2

ไม่แน่ใจ/น้อย/ค่อนข้างพอใจ/แบบคนรู้จัก/ดีขึ้นเล็กน้อย ให้ค่าคะแนน = 1

ไม่ใช่/ไม่จริง/ไม่มีเลย/ไม่พอใจ/ไม่สามารถแก้ไขได้เลย/แบบคนไม่รู้จัก/เหมือนเดิม

ให้ค่าคะแนน = 0

2. เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบที่มีลักษณะในเชิงลบ ได้แก่ ข้อคำถาม 14 ซึ่งมีค่าระดับคะแนน ตั้งแต่ 1 – 4 ในคำตอบ จะมีการให้ค่าคะแนน ดังนี้

ทั้งหมด ให้ค่าคะแนน = 4

เกือบทั้งหมด ให้ค่าคะแนน = 3

ประมาณครึ่งชุมชน ให้ค่าคะแนน = 2

เล็กน้อย ให้ค่าคะแนน = 1

3. เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบที่มีลักษณะในเชิงลบ ได้แก่ ข้อคำถาม 17 และ 18 ซึ่งมีค่าระดับคะแนน ตั้งแต่ 1 – 4 ในคำตอบ จะมีการให้ค่าคะแนน ดังนี้

ไม่เคยมี ให้ค่าคะแนน = 4

น้อยกว่า 1 ครั้ง ให้ค่าคะแนน = 3

ประมาณ 1-2 ครั้ง	ให้ค่าคะแนน = 2
มากกว่า 2 ครั้ง	ให้ค่าคะแนน = 1

การแปลความหมายแบบวัดทัศนคติที่มีลักษณะเชิงบวก โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย เป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ไว้ 4 ระดับ ดังนี้ (ดัดแปลงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

กรณี ค่าระดับคะแนน 0 – 3 แปลค่า ดังนี้

2.51 – 3.00	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ มากที่สุด
1.50 – 2.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ มาก
0.51 – 1.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ ปานกลาง
0 – 0.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ น้อย

กรณี ค่าระดับคะแนน 1 – 4 แปลค่า ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

3.51 – 4.00	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ มากที่สุด
2.51 – 3.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ มาก
1.50 – 2.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ ปานกลาง
1.00 – 1.50	หมายถึง มีมุมมองหรือทัศนคติที่ยอมรับในระดับ น้อย

อนึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดลำดับ ใช้สถิติความถี่ (Frequency) ในการอธิบายข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลเคยประสบ/เกี่ยวข้องกับประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมถึงใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในการอธิบายการจัดลำดับประเด็นความขัดแย้ง/สาเหตุ/แนวทางแก้ไขที่เคยประสบ/เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยโดยกำหนดให้ค่ามากที่สุดเท่ากับ 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ช่วยในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณในแบบสอบถามรอบแรกตอนที่ 1. และ 2. รวมถึงข้อมูลเชิงปริมาณในแบบสัมภาษณ์รอบที่ 2 ตอนที่ 1. (ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์) และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) เพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และค่าระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อจำแนกและแปลผลความหมายของการประเมิน
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ควบคู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้ง
2. การสัมภาษณ์เรื่องราวและประสบการณ์ของคนหลายๆ คน เพื่อหาลักษณะร่วมกันและแตกต่างกันของประสบการณ์ ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนที่ผู้ให้ข้อมูลเคยประสบหรือเกี่ยวข้อง โดยปราศจากการเผชิญหน้าโดยตรงของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง และใช้คำถามปลายเปิดสำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) จำนวน 2 รอบ

การสัมภาษณ์รอบแรก เป็นการสอบถามเรื่องราวและประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ประสบปัญหาหรือเกี่ยวข้องในประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สาเหตุของความขัดแย้งเหล่านั้น วิธีการในการจัดการความขัดแย้ง ผู้ที่เข้ามาช่วยในกระบวนการจัดการความขัดแย้ง ผลลัพธ์และความพึงพอใจในรูปแบบวิธีการจัดการ จำนวน 200 ตัวอย่าง

การสัมภาษณ์รอบสอง เป็นการสอบถามเรื่องราวและประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ขั้นตอนหรือเทคนิควิธีการในการจัดการความขัดแย้ง และผลสำเร็จของการจัดการ จำนวน 30 ตัวอย่าง

3. การระดมความคิดเห็น โดยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) เป็นการเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่างๆ มาร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษา ตลอดจนร่วมกันเสนอแนะเทคนิควิธีที่จะทำให้เกิดการจัดการความขัดแย้งขึ้นได้อย่างประสบความสำเร็จในชุมชนท้องถิ่น